

ŚP. PROF. DR HAB. STEFAN PASZYC (1925-2022)

12 stycznia 2022 r. zmarł prof. Stefan Paszyc, emerytowany profesor Wydziału Chemii, prorektor UAM w latach 1982-1984 wieloletni kierownik Zakładu Fizyki Chemicznej.

Profesor Stefan Paszyc urodził się w dniu 5 stycznia 1925 roku w Poznaniu. Studia wyższe ukończył na Uniwersytecie Poznańskim w 1950 roku uzyskując dyplom magistra filozofii w zakresie chemii. Już jako student rozpoczął pracę badawczą w Katedrze Chemii Fizycznej tegoż Uniwersytetu. W roku 1959 obronił pracę doktorską z dziedziny fotoelektrochemii barwników organicznych pt. „Zjawisko Becquerela niektórych barwników organicznych grupy ksantenu i ich soli srebrowych w roztworach wodnych i żelatynowych” wykonaną pod kierunkiem profesora Antoniego Gałęckiego. W latach 1960/61 przebywał na rocznym stażu British Council w Katedrze Chemii Fizycznej Uniwersytetu w Cambridge, Anglia, u późniejszego laureata nagrody Nobla, profesora R. G. W. Norrish, gdzie kontynuował badania nad efektem fotowoltaicznym z zastosowaniem fotolizy błyskowej. Habilitował się na Wydziale Matematyki,

Fizyki i Chemii UAM w 1966 roku na podstawie pracy dotyczącej fotochemii i chemii radiacyjnej nitroalkanów. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1973 roku, a profesora zwyczajnego w roku 1983.

Wielokrotnie przebywał na stażach zagranicznych w czołowych ośrodkach z chemii fizycznej i fotochemii:

- 1960/61 wspomniany już staż w Department of Physical Chemistry University of Cambridge (prof. R.G.W. Norrish)
- 1970/71 Department of Chemistry, University of Western Ontario, Kanada (prof. P. de Mayo)
- 1979 Department of Chemistry, University of Florida, Gainesville (prof. M.T.Vala)
- 1983- Department of Chemistry, Simon Fraser University, Burnaby, Kanada
- 1990 Biomedical Department Brown University, Providence oraz Department of Chemistry, The American University, Washington DC, USA.

Profesor Paszyc całe swoje życie naukowe związał z UAM, gdzie przeszedł wszystkie kolejne szczeble kariery akademickiej od asystenta i starszego asystenta, poprzez stanowisko adiunkta, docenta, profesora nadzwyczajnego i profesora zwyczajnego. Pracował kolejno w Katedrze Chemii Fizycznej, Zakładzie Fotochemii i Zakładzie Radiochemii Instytutu Chemii oraz w Zakładzie Fizyki Chemicznej Instytutu i Wydziału Chemii UAM. Po przejściu na emeryturę w 1995 roku prof. Paszyc kontynuował, w zmniejszonym zakresie, działalność badawczą i dydaktyczną w Zakładzie Fizyki Chemicznej, w tym także jako Profesor Senior.

Działalność naukowa profesora Paszyca związana była głównie z chemią fizyczną i fotochemią. W pierwszym etapie Jego zainteresowania badawcze skoncentrowane były na zjawiskach fotoelektrochemicznych w roztworach oraz chemii radiacyjnej i fotochemii nitroalkanów. Od początku lat siedemdziesiątych tematyka badawcza poszerzona została o badania fotofizyczne i fotochemiczne modelowych układów pirymidynowo-purynowych oraz zasadę Yt. Ważnymi osiągnięciami były m. in. (i) wykazanie możliwości fotochemicznej cykloaddycji adeniny (wiązanie C=N) i pirymidyny (wiązanie C=C) prowadzącej do utworzenia fotoadduktów azacyklobutanowych oraz (ii) ustalenie mechanizmu fotoreakcji zasady Yt oraz procesu przeniesienia energii w modelowych układach bichromoforowych Yt-(CH₂)_n-B (gdzie B jest adeniną lub tyminą). W latach osiemdziesiątych profesor Paszyc prowadził badania nad poznaniem właściwości absorpcyjnych i luminescencyjnych oraz równowag kwasowo-zasadowych pochodnych witaminy B1 (zsyntetyzowanych przez prof. Zoltewicza, USA). W ramach współpracy Wydziału Chemii UAM z Instytutem Chemii Bioorganicznej Uzbekkiej Akademii Nauk rozpoczęte zostały intensywne badania nad własnościami gossypolu. Profesor Paszyc zainicjował i prowadził badania tautomerów gossypolu i ich właściwości absorpcyjnych i emisyjnych, a także we współpracy z prof. Brzezińskim (Wydział Chemii UAM) oraz prof. Zundelem (Instytut Chemii Teoretycznej i Fizycznej w Monachium) badania spektroskopowe kompleksów gossypolu z kationami metali w roztworach. We współpracy z grupą prof. R. Adamiaka (Instytut Chemii Bioorganicznej PAN w Poznaniu) i prof. R.P. Steera (University of Saskatchewan, Kanada) prof. Paszyc i Jego współpracownicy prowadzili badania nad nową grupą fluoroforów wywodzących się z soli purynylopirydyniowych, w tym silnie fluoryzującej luminarozyny.

Profesor Paszyc jest autorem lub współautorem ponad 70 oryginalnych publikacji naukowych, 1 patentu oraz pierwszego, polskiego podręcznika akademickiego z fotochemii „Podstawy Fotochemii”, PWN (dwa wydania 1981 oraz 1991). Był promotorem pięciu rozpraw doktorskich (Halina Kozubek, Grażyna Wenska, Maria Rafalska, Józef Bujarski, Bronisław Marciniak) oraz ponad 60 prac magisterskich.

Działalność dydaktyczna to także pasmo sukcesów profesora Paszyca. Był znakomitym wykładowcą z zakresu chemii fizycznej i fotochemii. Szczególną renomą i uznaniem wśród studentów cieszyły się prowadzone przez wiele lat wykłady z fizyki chemicznej obejmujące swoim zakresem spektroskopię molekularną absorpcyjną i emisyjną, fotofizykę i fotochemię wraz z jej zastosowaniami praktycznymi.

Profesor Stefan Paszyc bardzo aktywnie uczestniczył w życiu organizacyjnym Uniwersytetu pełniąc odpowiedzialne funkcje akademickie zarówno w Instytucie i Wydziale Chemii jak i na szczeblu ogólnouniwersyteckim. Pełnił m. in. następujące funkcje:

1969-1976 Z-ca Dyrektora ds. naukowych Instytutu Chemii UAM

1972-1978 Kierownik Środowiskowego Laboratorium Unikalnej Aparatury Chemicznej

1982-1984 Prorektor ds. naukowych i współpracy z zagranicą UAM

1986-1990 Przewodniczący Komisji Senackiej ds. współpracy z zagranicą

1968-1995 Kierownik Zakładu Fizyki Chemicznej, Wydział Chemii UAM.

Był także, w latach 1985-90, koordynatorem I stopnia interdyscyplinarnego programu resortowego MEN R.P.B.P.II.13 pt. „Biochemiczne i biofizyczne badania materiałów i układów o podstawowym znaczeniu dla biologii i medycyny” skupiającego 36 zespołów badawczych z całego kraju. Aktywnie działał w Polskim Towarzystwie Chemicznym (wiceprezes PTCh w latach 1988-1991) oraz w Europejskim Towarzystwie Fotochemicznym (przedstawiciel polskiej grupy regionalnej w latach 1985-1988). Przez wiele lat (1974-1995) pełnił funkcję członka Komitetu Redakcyjnego Journal of Photochemistry and Photobiology A:Chemistry.

Za swoją działalność naukową i dydaktyczną prof. Paszyc był wielokrotnie nagradzany indywidualnymi nagrodami Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (m. in. za pracę doktorską, habilitacyjną, za podręcznik akademicki) oraz zespołowymi nagrodami naukowymi, a także licznymi nagrodami Rektora UAM. Odznaczony został Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1974) oraz Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (2011). Był także laureatem (2009) Palm Uniwersyteckich "Palmae Universitatis Studiorum Posnaniensis".

Profesorze – DZIĘKUJEMY.

Przygotował:
Prof. Bronisław Marciniak
Zakład Fizyki Chemicznej
Wydział Chemii UAM
